

Pavel Dubec

Syntactic and FSP functions of the existential construction in academic prose

Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglistiky a amerikanistiky, srpen 2007

Posudek oponenta

Předložená diplomová práce přináší popis v češtině neexistující *there*-konstrukce, založený na syntaktické analýze s cílem osvětlit typickou funkci jednotlivých větných členů a jejich postavení ve větě z hlediska rozložení aktuálně členské funkce a stupně výpovědní dynamičnosti v odborném textu.

Práce je založena na souboru dvou set příkladů excerpovaných ze čtyř odborných textů. Zároveň byly vyexcerpovány jejich české překladové protějšky, které byly registrovány jako pomůcka pro určení AČV struktury na základě slovosledu.

Teoretická kapitola (4.) stručně uvádí základní pojmy a vývoj teorie AČV, nicméně z větší části popisuje metodologii analýzy příkladů, tj. vymezuje kritéria syntaktických kategorií, se kterými bude ve vlastní analýze pracovat, např. obtížnější rozlišování mezi adv. určením či modifikací realizovanými předložkovou frází (pozn. k př. 19 – je možná i interpretace s adv. určením, tj. ne jako *bare there construction*?), synt. funkce kvantifikátorů, syntaktické kategorie adverbialních určení (nakolik je funkční zavedení termínu *comment disjunct* na str. 31?), a rovněž kritéria přiřazování AČV funkcí větným členům, tj. v holé existenciální konstrukci převažující *There/Theme – Verb/Transition – Subject/Rheme* či *Subject/Theme – Verb/Transition, Rheme*, v konstrukci s přísl. určením potom funkce těchto určení (*adjuncts – diatéma* či *Spec*, *disjunkt* a *konjunkt – TrPr* či *RhPr*).

Při analýze příkladů (kap. 5) jsou *there*-konstrukce jsou v prvním kroku rozděleny dle ne/přítomnosti adverbialního určení. V této souvislosti si lze povšimnout nedělení adverbialních určení na konstitutivní a fakultativní patrně proto, že cílem analýzy je popis konkrétní sémantické struktury a zahrnuje všechny typy adv. modifikace, nejen lokativní (jelikož rozlišování na *exist* a *exist-loc* konstrukce má i syntaktický základ, mohlo být toto nerozlišování vysvětleno). Obě povrchové formy jsou v souboru zhruba rovnoměrně zastoupeny. Nejprve je analyzována konstrukce bez adv. doplnění (46%), resp. struktura nociónálního podmětu, jehož významným rysem je (post)modifikace (92%), nejčastěji postmodifikace PP (43%) a vedl. větou (20%). Z hlediska AČV převládá v holé *there*-konstrukci nociónální podmět s funkcí rématu (94%), které většinou obsahuje nezapojené řídicí substantivum a zapojený postmodifikátor (65%). V 6% případů byl nociónální podmět tématem (pozn.: ve všech třech citovaných příkladech (str. 56-57) se konstrukce vyskytuje ve vedl.v větě, tj. na nižším stupni synt. hierarchie např. jako zapojený postmodifikátor nebo srovnávací věta, a ve všech je existence jevu relativizována, jak je tomu u ostatních příkladů s tematickým podmětem?)

U příkladů s adverbialním určením je provedena detailní analýza Adv členů, které jsou klasifikovány dle synt. funkce (nejčastěji *adjunkt*), sémantické role a postavení ve větě. Z hlediska AČV představují *TrPr*, *diatéma* nebo *specifikaci*. Jelikož u těchto vět nebyl podmět charakterizován, nabízí se otázka, zda analýza vycházela z předpokladu, že jeho syntaktické a funkční charakteristiky jsou totožné jako u holých *there* konstrukcí, či zda není tento rys není při zkoumání relevantní.

Práce přináší zejména důkladný a kvantitativní popis syntaktických funkcí a jejich aktuálně členských rolí - podmětu v holé *there*-konstrukci a adverbialních určení v konstrukci s adv. určením, a v závěru se snaží charakterizovat diskurzí funkci *there*-konstrukce

(*presentation of a new phenomenon into discourse vs. existence in discourse*). Autor dochází k závěru, že tyto primární funkce mohou být ještě někdy rozšířeny o adv. charakteristiky, pokud má adv. určení funkci specifikace.

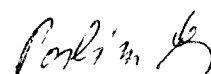
Hlavní hodnotu práce lze spatřovat zejména v pečlivé aplikaci teorie AČV na podnět (zejména rozbor a funkce postmodifikátorů – domnívá se autor, že by se daly vysledovat i některé sémantické vztahy mezi řídicím substantivem a postmodifikací?) a adv. určení v tomto typu konstrukce. Hodnotnou doplňující složkou materiálu je i český překladový ekvivalent (do jaké míry byly ekvivalenty využity v analýze)?

Poznámky:

- jak je pojmána apozice?: z popisu vyplývá, že apozice je vnímána jako typ postmodifikace (např. str. 16, ex. 11), na str. 19 ve výčtu postmodifikačních konstrukcí však uvedena není, na str. 42 již ve výčtu figuruje; nerozlišování mezi apozicí a modifikací se projevuje i nerozlišováním obsahových vět oznamovacích od modifikačních (apozičních), př. 88, str. 45; nabízí se otázka účelnosti nerozlišování aktuálně-členské funkce apozice od modifikace (př. 102 a 103 na str. 48), tj. mají obě substantivní fráze stejnou výpovědní dynamičnost?
- jelikož je stylistická charakteristika daného jevu jedním z cílů práce, nabízí se otázka frekvenčního zastoupení konstrukce v jednotlivých textech, resp. souhrnně v tomto typu textu
- hodnocení předložkové fráze v př. 84 na str. 43 jako adv. určení?
- poznámky k formulacím: nadužívání *very*, zvláště ve spojení *very complex* např. str. 50, 45; str. 26 *The analysis will observe to what extent the first and dominant FSP pattern (There/Theme – Verb/Transition – Subject/Rheme) corresponds to the primary function of the exist. construction, i.e. postulating the existence of a new phenomenon ... – co je míněno „to what extent“?*

Závěr: Jak vyplývá z výše uvedeného, splňuje předložená studie Pavla Dubce požadavky na diplomové práce kladené, k obhajobě ji proto doporučuji a předběžně navrhuji hodnocení velmi dobře či výborně.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

V Praze 12. září 2007